

WASHINGTONSKO TEDENSKO PISMO

Ali dela japonska oljna koncesija, pridobljena v Rusiji, upravi preglavico? — Ni! — Ampak naravno olje ostane še vedno dragocen produkt. — Standard oljna družba to dobro razume. — Ampak biznis ni nič drugega.

Washington, D. C. (F. P.) — Seveda v japonski oljni koncesiji, ki jo je Japonska prejela med rusko-japonske pogodbe, ni ničesar, kar bi delo skrbi Coolidgevi administraciji. Bela hiša je to pokazala v to tedna precej jasno. Ako si Japonska zagotovila dobavo olja pred svojimi vrtniki, ako je Sovjetska Unija zaradi tega postala priljubljena na Japonskem, če je zaradi tega ameriški preddel na Daljnem vzhodu malo zaupen, pa kaj zato?

Res je, da se uprava zelo zanaša, da ameriške družbe dobe veliko tujezemskih oljnih polj, ampak njih morejo dobiti. Tekma olje je tekma, od katere je dobič odvisno komercialno podjetništvo sveta v bodočnosti. Sinclair je imel boljše koncesije na ruskem Sahalinu, kot jo zdaj dobili Japonci. Neka ameriška kompanija veliko krepkeje drži neko oljno polje v Kitajski. Sinclair naveda v svoji vlogi na državni departament, da je bil čas do meseca januarja 1923 za izvršitev svoje koncesije. On pravi, da moskovski odlok, po katerem je izgubil privilegije, ni zanj obvezen. Ako bi uprava priznala Sovjetsko Unijo, bi moglo Sinclair dobi polovico sahalinskega olja.

Toda Coolidgeva administracija ne hiti s trgovskim priznanjem zaradi oljnega polja in razvoja trgovine. Ne sedaj. Na obeh straneh je treba še precej povedati. Republikanekim voditeljem se zdi, da je vprav zdajle priznanje moskovske vlade nekaj, na kar se še misliti ne more. Poleg tega se ni še dokazalo mr. Coolidge, da so se sporazumeli Sinclairjevi, Standard Oilni in Mellonovi interesi. To je zelo važna reč. Ako je Standard družba kupila kontrolo nad Sinclairjevimi interesi in sprejela Mellonove kompanije v združitve, tedaj nastane mogoče popolnoma drugačen položaj. Slišajo se govorice, da Standard družba, to izpravi, ko je pogotilna Dohenyjeva družba. Dokažite Coolidge, da je Standard družba za Sinclairjem, zahtevajočim priznanje Rusije, tedaj mogoče pokaže, da stoji lahko v akciji.

Sinclairjev prikriti tiskovni biro je preveren pri poizkusih, da požene Coolidge v hitro. Medtem ko je škropilo olje na njegov po klancu in proč od uprave, da počasi curlija dol in stopnjevanje rine Belo hišo proti ruski pogodbi, pa lahko nekaj svetelj razpoci pod zidom. Na pr. da je Japonska ogorčena, ker veliko ameriško brodovje prične z vajami pri Havajskem otočju. Spominjalo je ameriško javnost, da so japonsko-ameriške razmere napete radi neprijazne prepovedi naseljevanja in da le prijazni ton od strani Združenih držav lahko odvrne resen razgovor s Tokijem. Pokazalo se je, da ameriški interesi, ugroženi od Japonske, ne morejo uživati zaščite, dokler se washingtonska vlada ne prijazni z Rusijo, ali pa brega vojno z Japonsko.

Lansing, bivši tajnik, ki nastopa kot Sinclairjev odvetnik, je napravil kratko vlogo na državnem departament na podlagi drugih pisanih argumentov. Bil je sumljiv kot prijatelj in gostitelj ruskih monarhističnih ubežnikov, radi tega se ne more njegova vloga na departament pobavati z ljubeznijo do Sovjetske Unije. On govori kot bizniški advokat za ameriške bizniške in-

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

V rudarski organizaciji je završila vihra.

V Philadelphiji je izbruhnila stavka zaradi principa.

Mrs. Anna Cunningham, Hammond, Ind., je priznala, da je zastupila svoja dva sinova in eno hčer.

Ameriška ekspedicija v Mali Aziji poroča o važnih babilonskih izkopinah.

Washingtonski dogodki.

Po svetu.

Francoska vladna kriza se nadaljuje. Caillaux morda pride na vlado.

Turške čete ujele voditelja kurdske vstaje.

Republikanci v Nemčiji so vzeli Lincoln za svoj ideal.

Izgredi in umori zopet na dnevnem redu v Bolgariji.

Nov čudež moderne vede

Fotografija človeške roke, vzeta z X-žarky, poslana po žici iz New Yorka v Chicago.

Chicago, Ill. — Dne 15. aprila je bila izvršena poskušnja pošiljanja X-žarkovne slike po telefonski žici. Poskušnja se je siljajno obnesla. Slika človeške roke je prišla iz New Yorka v Chicago v sedmih minutah. Čim je slika prišla v Chicago, je bila takoj poslana nazaj v New York po poštne letalu in prispela je tja v devetih urah.

Slika je poslala American Photo Supply kompanija v New Yorku in prejela jo je Victor X-Ray korporacija v Chicagu, podružnica General Electric Co. Prejemniki poročajo, da je bila slika tako čista in razločna, da bi se lahko porabila za reprodukcijo v časopisu in zdravniku bi jo lahko rabili za diagnozo.

Uspeh poskušnje se amatra velike važnosti za kirurgijo. Zdravniki v oddaljenih krajih bodo lahko ugotovili bolezen iz X-žarkovnih slik, katere prejmejo po žici.

Lincoln je ideal nemških republikancev

Berlin, 16. apr. — Republikanska koalicijska v Nemčiji je postavila Abrahama Lincolna za svoj vzor v sedanjih predsedniških kampanji. Kampanjski odbor republikanskih strank je to dni izdal knjižico s kratkim življenjepisom Lincolna in z izjavo, da je bil Lincoln največji državnik in svetovni demokrat, katerega naj Nemci posnemajo. Knjižica je bila razširjena v milijonih iztisov med volivce.

Mehiška del. federacija izključila komuniste.

Mexico City. — (Intern. Inform.) — Na zadnjem kongresu Mehške delavske federacije je bila sprejeta resolucija, ki se glasi, da federacija sicer ni proti sovjetski Rusiji in je pripravljena pomagati ruski revoluciji do popolne zmage ter priključiti do popolne pravice, znava ruskemu ljudstvu pravico, da si ustanove režim, ki je najbolj prikladen ruskim razmeram, ne more pa dovoliti, da bi delavska stranka v Mehiki uravnala svojo taktiko po diktatih iz Moskve mesto po razmerah in potrebah v Mehiki. V smislu te resolucije je federacija izključila tri odbornike strokovnih uni, ki so komunisti.

terese, katere žaja po profitih z oljnega polja na ruskem Daljnem vzhodu.

Ko je Doheny hotel obiti mehško revolucionarno ustavo in si ohraniti svoje oljne vrblve v Mehiki, je zaposlil McAdooja kot svojega agenta. Sinclair, ki ima opraviti z nazadnjaško upravo, katero operira občasovalec Morgana, in Mellon, bo plačal honorar Lansingu. Seveda Coolidge se ne da napihati njegovemu neprijateljstvu do Rusije. Ampak biznis je biznis, posebno, če gre za oljne kupčije.

V RUDARSKI ORGANIZACIJI JE VIHRA

POVZROČIL JO JE SPOR ZARADI VOLITEV.

Posledice lahko postanejo dalekosežne.

Springfield, Ill. — Približno dva tisoč rudarjev je poslušalo na velikonočno nedeljo protest zaradi odstavljivanja Freemanna Thompsona kot predsednika in John Watta kot finančnega tajnika poddistriktne rudarske organizacije.

Sprejete so bile resolucije, da se prične takoj z agitacijo za izredne volitve, da se vzpostavi Thompson in Watt na svoja mesta.

Spor izhaja iz zadnjih volitev za poddistrikt, ki so se vršile v mesecu decembru. Subdistriktne številci so proglasili Thompsona in Watta izvoljenim, ko je bil vložen protest. Apel na distriktno eksekutivno je povzročil, da je imenoval odbor, ki je odločil proti Thompsonu in je proglasil John A. Walkerja, rudarja, izvoljenim. Kandidati, ki so izvoljeni v decembru, nastopijo svoja mesta 1. aprila. Thompson se ni hotel umakniti Walkerju, češ, da distriktni odbor nima pravice ovreči izjavo subdistriktnih števec.

Walker je odprl svojo pisarno v distriktnem poslopju. Zahteval je, da se tajnik Watt, proti katerega izvolitvi ni bilo ugovora, preseli v pisarno. Watt je odklonil in Walker ga je suspendiral. Imenoval je Anthony Shuman, nekdanjo za tajnika. Frank Farrington, distriktni predsednik, je podpiral Walkerja. Obvestil je Watta, da bo izključen iz unije, ako ne izroči lastnine subdistrikta novim odborom. Watt je bil odstavljen dne 11. aprila, torej dan po shodu.

Odstavljena odbornika izjavljata, da se ne bodeta podala distriktnemu odboru, marveč bodeta vodila boj med članstvom v Illinoisu proti njemu. Shodu na velikonočno nedeljo je predsedoval subdistriktni podpredsednik Tom Perry. On podpira Thompson-Wattovo frakcijo. Perry je razložil na shodu, da se je zahtevalo od distriktne organizacije, da pokrije svoje zastopnike, da jo branijo. Nihče ni govoril. Farrington izjavlja, da se spor ne bo rešil na shodih in v listih, ampak po tribunah in napravah organizacije.

Ustava določa, da se lahko obdržava izredna konvencija, ako tako zahteva pet odstotkov članov v distriktu. In če večina članov, ki se udeležijo glasovanja zahteva konvencijo, je distriktni tajnik primoran jo sklicati.

ZDRAVILA PO LETALU.

Sterling, Colo. — Letalo iz Denverja je 15. t. m. prineslo serum zoper prisad, katerega je naročil zdravnik, da reši življenje osemletne deklice Alberta White.

Foch napoveduje francosko-nemški konflikt.

Pariz, 16. apr. — Maršal Foch je včeraj adresiral na svet poslanikov svoje končno poročilo o orožnem položaju v Nemčiji. Poročilo obsega 44 strojeplanih strani. Foch našteva nebrojne kršitve s strani Nemčije in svari zaveznike vlade, naj bodo pripravljeni na konflikt, ki prav gotovo pride leta 1928. Takrat bo Nemčija morala začeti plačila v gotovini po Dawesovem načrtu, katerim pa se bo skušala izogniti.

Ameriški slikar umri v Londonu.

London, 16. apr. — John Singer Sargent, znani ameriški slikar, je včeraj umri v Chelseaju blizu Londona. Sargent je slikal večidel portrete.

Vladna kriza v Franciji je prišla v zasto

Caillaux, katerega je dal Clemenceau izgnati, se vrača v kabineti. Dva socialisti prideta v Painlevovo vlado.

Pariz, 16. apr. — Painleve je danes popoldne poročal, da ne ve, kdaj bo njegov kabinet organiziran. Socialisti so se uprli imenovanju Caillauxa finančnim ministrom iz razloga, ker je Caillaux nasproten prevzetju kapitala.

Danes predpoldne je bil aretiran Antoine Damesin, bivši vojak in invalid, ki je prišel v ministrsko palačo z nabitim revolverjem. Damesin je dejal, da ubije Caillauxa, katerega je imenoval izdajalca domovine.

Pariz, 16. apr. — Joseph Caillaux, radikalni socialist, ki je bil med vojno obtožen izdajstva in zveze z Nemci, pride morda na vlado, katere nasledil Herriota. Paul Painleve, ki je pokazal več uspeha v sestavljanju nove vlade kakor Briand, je včeraj ponudil Caillauxu portfelj finančnega ministra. Caillaux je že bil finančni minister pred vojno. Njegovi največji sovražniki, nacionalisti, priznavajo, da je Caillaux še najbolj sposoben rešiti sedanjo finančno krizo.

Caillaux pa najbrž naleti na ovire pri socialistih. On je proti desetodstotnemu prevzetju kapitala, kar je glavna zahteva in pogoj socialistov. Mesto zasebne kapitala bi on uvedel visoko obdavčenje privatnih premoženj in strogo isticanje davka. Briand je tudi proti njegovemu vetopu v vlado.

Painleve je včeraj informiral predsednika Doumergueja, da terno upa, da bo njegov kabinet danes sestavljen. Eksekutivna socialistična stranka je zaključila, da bodo socialisti ne le podpirali Painlevovo vlado, pač pa so tudi voljni vstopiti v kabinet. Painleve je nato odločil vzeti dva socialisti v vlado: S tem zaključkom je francoska socialistična stranka zavrgla star princip, da socialisti ne smejo sedeti v buržoazni vladi. Radi tega principa je bil Briand, bivši socialist, izključen iz stranke, ko je sprejel ministrsko službo. Glavni pogoj prisostvovanja socialistov v vladi pa je, da se do plicice izvede Herriotov finančni program.

Nižja zbornica in senat sta včeraj sprejela predlogo, ki dovoljuje državnim banki povečati obrok papirnatega denarja na 45 milijard frankov. Predloga je bila sprejeta v nižji zbornici s 325 proti 29 glasovom. Zbornica je tudi s 338 proti 164 glasovom zaključila, da je kompetentna sklepati o predlogih vlade, ki je podala ostavko.

NAŠLI SO OKOSTJE PRAZGO-DOVINSKEGA ŽIVAL-SKEGA ORJAKA.

Winnipeg, Man. — Po došlem poročilu je profesor W. E. Cutler z univerze v Manitobi, ki je član ekspedicije za britaki muzej našel okostje predpotopnega dinosaura v Afriki, o katerem sdičijo, da je star najmanj 8.000.000 do 10.000.000 let. Žival je bila visoka do 20 čevljev in 80 čevljev dolga.

Nasprotniki evolucije pa skušajo dokazati, da svet še ni star šest tisoč let. Ubogi siromaki na duhu!

STOLETNICA LA FAYETTO-VEGA OBISKA.

Kaskaskia, Ill. — To majhno mestce bo praznovalo stoletnico, ko ga je obiskal mark La Fayette, ki ima za uspeh ameriške revolucije velike zasluge.

Po reki Mississippi se je pripeljal na parniku "Natchez" v družbi guvernerja Colesa, ki se je z njim sel pri Carondeletu. V mesto sta dospela približno 30. aprila 1825. Obiskal je polkovnika Edgarka, ki je bil vojak v revolucionarni armadi.

Agitacije za "Prosveto"

STAVKA ZARADI PRINCIPA V FILADELFIJI

GOSPODARJI SO PREPOVEDALI DELAVCEM NOSITI UNIJSKI ZNAK.

Ta stavka mogoče povzroči, da organizacija pristanišnih delavcev zopet postane učinkovita.

Philadelphia, Pa. — Člani Unije mornarskih transportnih delavcev so zastavkali, ker jim je Jarka Stevedoring korporacija, newyorška tvrdka, prepovedala nositi rdeče unijske gumbe. Pet ladij ne more razložit in naloziti blaga. Seveda je stavka takoj povzročila, da se zdaj nahaja policija na pomolih. Stavka obuja veliko več pozornosti, kot je njena industrijska vrednost. Na drugi strani je prva ofenziva nekdanje močne lokalne organizacije, ki je izgubila na svoji moči zaradi svojih notranjih sporov po vojni.

Približno akosi deset let je imela lokalna organizacija M. T. W. kontrolo nad štiridorskim delom v Philadelphiji. Odkar je padla njena moč, se je uvedla odprta delavnica. Štiridorske kompanije in gospodarji so plačevali prepuščeno štiridorskim gospodarjem, ki so seveda uvedli stari priganjaški sistem.

Skozi zadnjih pet mesecev so zopet stari člani pričeli pristopati v organizacijo. Spoznali so, da so izvršili veliko neumnost, ker so zapustili organizacijo zaradi notranjih sporov. In na pomolih so bili zopet opaziti rdeči gumbi, znak organizacije. Kampanje na organizacijo se je udeležilo veliko prejšnjih vojni kamencev, med njimi Ben Fletcher, zamorski pristanišni delavec, Claude Erwin in George Speed, 70 let stari delavski veteran.

Boj je pričel superintendent velike Jarka Stevedoring korporacije, newyorške tvrdke, ki dela konkurenco štiridorskim gospodarjem v Philadelphiji. Superintendent je izrekel, da ne trpi rdečih gumbov na pomolih. Posledica te izjave je bila stavka.

To je stavka, ki mogoče odloči, ako Unija mornarskih transportnih delavcev postane zopet tako močna, kot je bila, preden so jo pričeli razjedati notranji spori.

ZELO ČEDNA REČ!

Državni policaj na dopustu se udeležil napada na tihotapce.

Bay Shore, N. Y. — William Delmadge, državni policaj na dopustu, je šel v spremstvu treh drugih, ko se je nahajal v Patchoqueju, L. I., na neobjudeno posestvo v Ditch Plainu. Tukaj so zahtevali toliko žganja, da lahko z njim nalože dva avtomobila. Tihotapci so pa imeli največje pobojnike, ki so odprli nanje ogenj. Delmadge je bil ranjen v hrbet. Ko se je vrnil k policijskemu oddelku, je moral povedati, kje je dobil rano. Ko je stvar izpovedal, je bil aretiran, njegovi tovariši so pa odšli na označeno mesto in so našli v nekem poslopju 1.300 zabojev žganja. Na polju so pa uničili tisoč zabojev žganja.

OČE IN SIN NA ELEKTRIČNEM STOLU.

Raleigh, N. C. — Oče in sin morata umreti na električnem stolu v tem mestu dne 17. aprila. To sta C. W. Steward, star 51 let, in njegov sin Elmer, ki je star 23 let. Obsojena sta bila na smrt radi umora dveh prohibicijskih agentov, katere sta ju zasledila pri žganjekuhli. Governor je odrekel pomilostenje.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto deloma oblačno in delevno. Lahki hladni vetrovi. Sonce izide ob 5:06, zalze ob 8:32.

Turki ujeli voditelja vstaje; konec revolte

Sejk Said, ki je nosil zastavo izgnanega kalifa, je Kemalov ujetnik. Nemri ob meji Mosula.

Carigrad, 16. apr. — Turška vlada uradno poroča, da je vataja Kurdov končana. Sejk Said, vodja vstaje, je bil včeraj ujet z vsem njegovim štabom severno od Muša, ko je bežal proti Perziji. Vladne čete so tudi osvojile Gunedji, zadnjo postojanko rebelnih Kurdov. Nekaj vstašev je pobegnilo v hribe, kjer jih je težko doseči in morda bodo še nagajali nekaj mesecev, ampak moč vataje je popolnoma zdrobljena.

Sejk Said, ki je začel revolto s pozivom na turško ljudstvo, naj se dvigne pod njegovo zeleno zastavo preroka Mohameda, vrže brezverako vlado v Angori ob tla in vzpostavi kalifat v Carigradu, je bil odpeljan v Diarbekr, kjer bo postavljen pred izredno vojno sodišče in v nekaj dneh bo nedvomno ustreljen. Ista usoda čaka njegove pomagače, ki so bili ujeti z njim vred.

Poluradni listi javljajo, da so izbruhnili nemiri ob meji Mosula. Nestorijanski domačini v Mosulu, o katerih turška vlada sumi, da so v službi Angležev, so začeli vpadati na turško ozemlje ob meji, kjer pobijajo in ropajo turške kmete. Vlada je poslala vojaška pojačanja v prizadete kraje.

Izgredi in umori na dnevnem redu v Bolgariji

Bofija, 16. apr. — Neupolnoma napada na šiviljenje kralja Borisa so včeraj sledili nemiri in izgredi v raznih krajih dežele. Mnogo oseb je bilo ubitih in ranjenih v spopadih z žandarji in vojniki. Pata Athi Effendi, ki je bil minister v strmojavljivi Stambuljaskijevi vladi, je bil včeraj zjutraj umorjen.

Napadalec, ki so streljali na kraljev avtomobil in ubili dva kraljeva spremljevalca, še niso ujeli. Vprašanje, če so bili napadalec revolucionarji ali navadni banditi, še ni rešeno. Cankov pravi, da je bil napad političen.

BRITSKA ŽGANJARSKA LA-DIJA UJETA.

Lov se je raztegnil na daljavo 150 milj.

New York, N. Y. — Obrežna ladija "Seminole" je ujela britsko škuno "Madeleine Adams" po gonji, ki se je raztezala 150 milj na daljavo.

Obrežna ladija je privlekla škuno v pristan. Moštvo na nji šteje devet mož, ki so bili seveda aretirani. Žganje na nji je vredno \$500.000.

Castniki, ki so dodeljeni obrežni straži, izjavljajo, da na tej škuni kupil patroljni čoln 208 pet sto zabojev žganja in šampanjca. To se je zgodilo v soboto. Odkrili so namreč, da se namerava vtihotapljati žganje na vladnih čolnih.

Najbrž zadeva ne bo mirno zapala. Zadnje čase so pričeli znova spori glede lovenja tihotapških ladij. Britski brodolastniki dolže Američane, da se pogodba tolažni na zvit način, da lahko love ladje dalj kot 12 milj od obrežja.

Sovjeti protestirajo proti belogardistom v kitajski armadi.

Peking, 16. apr. — Sovjetski poslanik Karahan je včeraj vročil kitajskemu zunanjemu uradu oster protest proti rekrutiranju belogardističnih Rusov v kitajsko armado. Karahan pravi, da je v kitajski armadi v Mandžuriji in naokrog Sangaja več tisoč bivših ruskih vojakov, ki so služili v belih armadah Kolčaka in Semanova in po razsulu teh armad so pobegnili na Kitajsko. Najmanj tisoč ljudi za vojaško službo je kršnje rusko-kitajske pogodbe, pravi Karahan.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasilov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveland \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 za tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NENASITNOST BOMBAŽNIH IN TEKSTILNIH BARONOV.

Bombažni in tekstilni baroni niso zadovoljni z velikimi dobički, ki jih imajo od te industrije. Gospodje stoka in jarko, da ne morejo izhajati. Gospodje manijo, da je treba povisati colnino na tekstilne izdelke iz bombaža. Oni ne trdijo direktno, da žele povisati tarife, ker so dobički majhni, ampak jokajo in stoka v imenu delavcev, kakor da bi jim šla beda tekstilnih delavcev do srca, v kateri živijo ti moderni tlačani bombažnih in tekstilnih baronov.

Bombažni in tekstilni baroni izjavljajo, da čim višji je tarif, toliko višja je meza delavcev, ki izdelujejo tekstilno blago iz bombaža. Ampak skušnje uče, da to ni res.

Tekstilni delavci so najslabše plačani izučeni delavci. Njih meze so tako nizke, da delavec ne more prehraniti družine, in da mora zaradi tega vsa delavčeva družina na tlako v tovarne. Dvajset dolarjev na teden ni gotovo meza, ki zadostuje za prehranitev delavske družine.

Ako bi bombažni in tekstilni baroni prvič prihajali s takimi izjavami, mogoče bi se še našli ljudje, ki bi jim verjeli, kar pripovedujejo.

V mesecu januarju 1921 so zastopniki teh baronov stopili pred zborniški odsek za sredstva in so naglašali, ako se ne povisajo tarife, da so prisiljeni znižati mezo. Veliki dnevniki so takoj prikazali barone kot velike dobrotnike svojih delavcev, češ, potegujejo se za delavce in ne za sebe. Ljudstvo jim je verjelo, pa tudi kongresniki niso dvomili o resničnosti njih besed. Tarif se je povisal in sicer za trikrat toliko kot je bil pod Underwood-Simmonsovo postavo.

In kaj so storili bombažni in tekstilni baroni. Od leta 1920 so znižali mezo za pet in dvajset odstotkov in so podaljšali tedenski delovni čas od 51.8 ur na tri in petdeset.

Ampak tekstilni delavci niso trpeli samo zaradi znižanja meze. Ze pred več kot enim letom so pričeli omejevat delo v tovarnah. Lani so tekstilni delavci stradali, da je bilo strah in groza. In ko se je leto bližalo svojemu koncu, so prigovarjali delavcem, naj privolijo prostovoljno v znižanje meze, da zopet oživi delo v tekstilnih tovarnah. Nekateri delavci so verjeli tem sladkim besedam, drugi so ostali neverjetni Tomaži, kar pričajo stavke tekstilnih delavcev. Zadnji so imeli prav, kajti v tovarnah niso pričeli s polno paro delati, ampak delavce so pričeli sprejemati počasi v delo.

Delavci so bili ukanjeni v drugič.

Ta industrija je tako zavarovana s tarifom kot nobena druga, plačuje pa delavce najnižje, delovne ure so pa dolge.

Kosmat dohodek tekstilnih tovarnarjev znaša na leto okrog \$5,500,000,000. Iz te vsote izplačajo velike in mastne dividende, nalože velike vsote v skladu za rezervo, ki naj služi za deževne dneve, kadar nimajo podjetniki veliko naročil, plačujejo pa zelo nizke meze. Ta rezerva predočuje nerazdeljen dobiček.

To je precej jasna slika, da visoka colnina na uvoz ne služi nikomur drugemu pod podjetnikom. Tekstilni baroni ne trpe prave delavske organizacije v svojih podjetjih. Nekateri izmed njih so ustanovili kompanijske unije, ki jih vodi njih golo orodje. To služi podjetnikom, da obdrže izredno nizke meze, kakeršnih ni v nobeni industriji, in dolge delovne ure. Na drugi strani jim pa služi visok tarif, da navijajo cene tekstilnim produktom navzgor. Tako ne udarijo le svojih delavcev, ampak tudi konzumente.

To je tako jasno, kot da je enkrat ena le ena in nič več.

O tekstilnih baronih se lahko reče, da njih predrznost nima para na svetu, ker skušajo ponovno nafarbati svet, da bi se samo zaradi tega povisali tarife, da povisajo mezo tekstilnih delavcev. Toda predrznost ima tudi svoje meje!

SLIKE IZ NASELJEN

Breezy Hill, Kana. — Nesreča nikjer ne počiva, in tako je pri Joe Blaškotu dne 25. marca okoli desetih dopoldne požar vpeleli trisobno hišo s skoraj vsem pohištvo. Le nekaj masega so rešili. Še v gotovini je agorelo par sto dolarjev. Ogenj je nastal vled eksplozije gazolinkega gladilnika. Mrs. Blaško je bila sama doma, njen soprog pa odsoten od doma za nekaj ur. Hčerka je bila v šoli. Nažgala je gladilnik na gazolin, da polika perilo. Sreča v nesreči je bila, da je bila žena malo proč v slučaju nesreče, da ni še nje obžalo. Ustrašila se je tako, da ni vedela, ali bi gasila ogenj, ali klicala ljudi na pomoč, in tako je pozabila še rešiti gotovino denarja. Kuhinja je bila takoj v plamenu, in predno so prihitali sosede na pomoč, že ni bilo mogoče pogasiti ognja. Zgorelo je do tal. Druga sreča je bila, da je bilo mirno brez vetra, ter se ni bilo bati hujše nesreče na drugem stanovanju.

Nesreča je huda udarec za družino. Mož je brez dela že mesec dni, sedaj pa še ob stanovanje in pohištvo. Zavarovalnica pa tudi ne pokriva prizadete škoda. Rodbina je poljskega rodu, in Blaško je član S. N. P. J.

Javnosti je znano, da se je pred par leti porodila misel in želja tukajšnjih rojakov, da si ustanovimo skupni pogrebni zavod. Trud ni bil brez uspeha, zato se bo v kratkem odprlo podjetje, ki bo nam v lastno korist. Sicer je pri tem delu kakor pri vsaki dobri ideji, da ni vsem povšeč, ampak upoštevati je treba geslo: Svoji k svojini in vsak bo zadovoljen. Bati se ni, da bi imeli izgubo. Lanako simo je pomrlo večina takih, ki so bili stari okoli 40 let, dasi je preračunjeno človeško življenje na 60 let. Umrljivost je torej velika.

Prohibicionisti agentje so precej zaposleni in napravijo dovolj strahu, pa dvomim, da bi bila nevarnost za kisljo zelje in pomije. Ob tem času bo zelje tako treba spraviti iz kleti, ker bo radi vročine pričelo dobivati duh.

Delavske razmere so čedalje slabše, kajti podjetniki redno zapirajo premogovnike, in tako raste brezposelnost. Zato je priporočati rojakom, naj se ne potujejo v Kansas za delom, ki ga itak ni mogoče dobiti, pa čeprav bi brezposelnemu podobica po pet, deset ali dvajset dolarjev gledala iz žepa.

Vreme imamo že nekaj časa prav ugodno in se držimo vsak svojega dela, kakor pač kdo more. — Pozdravi! — Frances Sinkovec.

Relapp, Utah. — Ta naselbina je v okolišču Helperja, Utah, odkoder je le malokdaj dopis v javnosti. Zato bom jaz na kratko opisal naše razmere.

Po tukajšnjih premogovnikih dela precej Slovencev in Hrvatov, ki se dobro razumejo med seboj kot bratje in člani Slovenske narodne podporne jednote. Nekateri imajo svoje domove in so zelo naprednega mišljenja.

Radi dela je baš sedaj slabo. Rudniki ne obratujejo kaj prida, zato ne svetujemo nikomur hoditi sem za delom. Če je po eden do tri dni dela v tednu, se pa vseeno nič kaj prida ne zasluži, ker tudi vozilcev ni.

Tu nimamo slovenske cerkve niti duhovnika, ki bi v božjem imenu pobiral dolarje pobožnim "ovčkam". V taki naselbini se še čudno vidi, ko človek bere od drugod, kako so "pečastiti gajoputi" zagrožili, da bodo našemu sobratu lobanjo razbili, če bo pisal resnico v Prosveto. Kaj se vse ne zgodi! Tistemu čistemu svetujem, naj pride sem v Utah, se bo tu naučil, kako naj dela reklamo za nebesko monarhijo. Mi bi mu že pokazali, kako pravico ima groziti poštenim ljudem.

Čeprav pri nas nimamo nobene črnosuknje, nam je dobro znana morala teh ljudi. In prav temu je tudi pripisati, da ga nimamo. Imeli bi pač puho pamet, ako bi verjeli v pridiganje o posmrtnih nebesih, ko bi videli, da mlada kuharica, zlato in srebro služijo za župnikov paradiz še na tem svetu. Najbolj kratka pamet bi morala zapostaviti, da duhovniki niso drugega kot navadni pretkanci, ko pravijo: "Nam prinesite delavci, če ne boste gorili v peklu!" Naj se le grede solit s takimi obljubami.

Lepa slika se mi je našla v St. Lake Cityju, Utah, ko sem

šel tja, ker mi je bila žena v bolnišnici. Imel sem tudi drug opravke in tako sem šel po ulici ter videl na svoje oči neverjetno stvar. Videl sem razkošno oblečene ženske v svili in dijamantih na eni strani, na drugi raztrgane in boste otroke, ki so me prosili za nikl, da si kupijo kruha. Bile je to blizu mormonske cerkve, kjer so nakopičili milijoni v zlatu. Ampak človekoljubnost današnje družbe, čeprav je strogo krščanska, je taka, da morajo trpeti nedolžni otroci gladu in mraza. To je svedča čisto v nesoglasju z nauki Krista, katerega pravijo katoliški in vsi drugi krščanski duhovni, da zastopajo. Poleg svojega izkoriščanja so torej še toliko nesramni, da se postavljajo za naslednike učitelja, ki je ljubil človeštvo.

Pozdrav bratom in sestram S. N. P. J. — John Zupančič.

Bessemer, Mich. — Dne 27. marca 1925 je preminul naš sobrat John Rajkovich. Rojen je bil dne 13. oktobra 1887 v občini Jezerane, kotar Brinje na Hrvaškem. Bil je zvest član ter podpredsednik našega društva št. 236 S. N. P. J. v Bessemerju, Mich. Imel je raka na želodcu, ali bolezen ni dolgo trajala, ko je bil operiran, je umrl, torej bil bolan samo dva dni. Pogreb se je vršil dne 1. aprila.

Društvo št. 236 se zahvaljuje društvu št. 323, katero je prišlo na pomoč in z zastavo spremilo pokojnega na zadnji poti. Hvala sorodniku Johnu Jelču in njegovi soprogi za krasen venec, kakor vsem drugim sorodnikom in znancem, kateri so se udeležili pogreba. Pokojnik zapuša v Ameriki žalujočega brata, v starem kraju očeta in mater. Naj mu bo lahka tuja zemlja.

Smrt pač nikdar ne praznuje. Iz takih slučajev ponovno in ponovno vidimo člani S. N. P. J., kako potrebna in koristna nam je S. N. P. J., katera podpira svoje člane v bolezni in skrbi za dostojno pokopanje kakor za sorodnike pokojnika s primerno posmrtnino. Zato člani, agitirajmo vsi, pridobivajmo nove člane kolikor mogoče, da bodo vsi rojaki v Ameriki deležni dobrot te velike in dobrodelne organizacije. Vsem, ki še niste člani S. N. P. J. toplo priporočam to jednoto. Pristopite takoj. Bliznji se pridružite naši zastavi društva št. 236 v Bessemerju, Mich.

Bratki pozdrav. — Frank Stempihar, tajnik.

Willard, Wis. — Večkrat se oglašijo naši farmarji in tudi mene to veseli, da ne bodo rojaki po Združenih državah mislili, da spimo tu živeči Slovenci. Peči smo zapustili, kajti lepa spomlad je tu in začeli smo sejati v mater zemljo. Vreme imamo lepo brez dežja.

Sedmega aprila smo imeli volitve. Za župana je bil izvoljen rojak Matt Derganc, za podžupana Frank Boh in Frank Parkelj; tajnik Martin Matkovič, blagajnik Hugo Fuast, asesor pa Joe Slome. Vsi izvoljeni so razun blagajnika Slovenci. Pač lepo je, da se naši rojaki tako zanimajo za lep napredek in razvoj naselbine.

Pozdrav čitateljem: Prosvete.

— Willardski farmar.

Sultan je prodajal Turčijo Angležom

Carigrad. (Piše R. Hendrick.) — Zadnje dni je povzročilo veliko senzacijo razkritje nekega dokumenta, ki je igral glavno vlogo v turškem nacionalističnem gibanju. Dokument je pisana tajna pogodba med Veliko Britanijo in velikim vezirjem Damadom Feridom, zastopnikom sultana Vahida Eddina, po kateri je slednji prodal turško cesarstvo Veliki Britaniji. V povračilo zato pa mu je bila zagotovljena ohranitev njegove dinastije. Pogodba se glasi:

"Carigrad, 12. septembra 1919. Spodnji členi pogodbe so bili sestavljeni od gospodov N. Churchilla, H. Noulana in Kreteba, ki so avtorizirani, da podpisujejo za angleško vlado, in velikega vezirja Damada Ferida, avtoriziranega, da podpisuje za otomansko cesarstvo:

1. člen. Britanski mandat.
2. člen. Carigrad bo prestolnica kalifa in sultana, ožina pa bo postavljena pod angleško kontrolo.
3. člen. Turčija se ne bo zoperstavljala ustanovitvi neodvisne Kurdistana.

4. Turčija podvzame materialno pomoč za ustanovitev angleške vlade v Iraku in Siriji; pogodi se, da obdrži kalifa in ves njegov vpliv na službo Velike Britanije v drugih muslimanskih državah kakor tudi v Iraku in Siriji.

5. člen. Velika Britanija bo ustanovila oboroženo silo v notranjosti, da zatire vsako narodno gibanje proti napol konstitualni vladi, ki bo ustanovljena v Turčiji.

6. člen. Turčija se odreka vsem pravicam v Egiptu in Siriji.

7. člen. Angleška vlada pristaja, da bo podpirala turško stremenje.

8. člen. Sultan bo zaključil pogodbo z angleško vlado, ko bodo urejene mirovne določbe.

Pogodba je bila napol uradna in absolutno tajna. Pogajanja so bila aranžirana, pogodba podpisana in razdeljeni duplikati med obojimi pogojevalci v Carigradu. Kasneje, pravijo, da je prišla pogodba v roke Kemal paši v Anatoliji, ki je naredil prepis z originala v uradu Damada Ferida, kateri je bil tedaj minister za zunanje zadeve in obenem veliki vezir. Ker je vsakdo verjel v istinitost kopije, so nacionalistični voditelji toliko bolj podžigali vstase k gibanju.

Če je pogodba avtentična, tedaj je več ali manj upravičena tudi pogodba, ki jo je sklenil Kemal s Francis Buillonem leta 1921, katera je pomagala pregnati Gake iz Male Azije in dosedaj turške diplomatske zmage v Lausannu.

Imena treh angleških diplomatov, ki so bila predstavljena v turški jezik, so morda nekoliko napako pisana. Turki trde, da so živeli na angleškem poslanstvu zato da so morali biti uradni zastopniki. V istem času, ko je bila sklenjena ponesrečena tajna pogodba, je bilo po vsej Turčiji veliko gibanje, da bi se mandat čez Turčijo poverili Združenim državam.

Zanimive babilonske izkopine

Spomenik, star 4200 let, dokazuje, kje so avtorji biblije dobili angeli.

Philadelphia, Pa. — Vodstvo pennsylvanske univerze je te dni poročalo o važnem odkritju v Mali Aziji, kjer je na delu arheološka ekspedicija omenjene univerze skupno z ekspedicijo angleškega muzeja v Londonu. Dr. B. Jordon, direktor muzeja pennsylvanske univerze, in Sir Frederic G. Kenyon, ravnatelj angleškega muzeja, vodita raziskovanje v kraju, kjer je nekdanje stalo mesto Ur v Kaldeji.

Pred kratkim časom je skupna ekspedicija izkopala spomenik iz peščenca, ki je pet čevljev širok in 15 čevljev visok. Na obeh straneh so vklesane mnoge slike in napisi, ki so za umetnost in zgodovino neprecenljive vrednosti. Dr. Jordon poroča o tej najdbi sledeče:

Spomenik je posvečen kralju Ur-Engurju, ki je vladal v Babiloniji 2300. leta pred Kristom. Poleg umetniške vrednosti je ta kamen silne važnosti za zgodovino. Na njem je slika, ki kaže graditev stolpa Zigart v Ur. Nadalje je več slik kralja Ur-Engurja, utemeljitelja tretje dinastije, in edina slika lune-boga Nannara, kar je bilo do danes odkritih. Doalej nismo vedeli, da li je bilo to staro babilonsko božanstvo človek ali žival, zdaj pa vidimo, da ima simbol človeka. Slika predstavlja kralja Ur-Engurja, ki prejema od lune-boga navodila za gradnjo stolpa Zigart v Ur. To je bilo v času, ko je po svetopisemskem poročilu živel oče Abraham. Ur-Engurj drži v roki krampico, v drugi pa razno orodje za pokladanje opeke. Iz drugih slik je razvidno, da so stari Babilonci pred 4200 leti poznali tudi kompas. Delavci hodijo po lestvi, prilonjeni k zidu in nosijo na glavah košare s malto.

Druga slika kaže angeli, to je človeška bitja s perotmi. To je odkaz, da so Babilonci imeli vpodobljene angeli davno prej, predno je svet kaj vedel o bibliji.

Napisi pripovedujejo o gradnji stolpa v Ur in kopanje kanalov po vsi Babiloniji pod nadzorstvom kralja Ur-Engurja.

ŽARKOMET

Taka zver se še ni rodila. Zadnji terek so v Nemčiji glavili znanega Haarmanna, moril je 27 mladih moških. Je homoseksualec. To je bolj skrajna nemoralnost, ki je isti v Nemčiji zelo razširjena, pa svoje žrtve povoad.

Katarsko glasilo večkrat da je človek po božji podobstvarjeno bitje in sramota je diti, da je človek produkt raja iz živalskih prednikov.

sramota — za zveri, ne za veka! Propilepticus v terci dobi je bil manj krvolčen bolj moralen kakor so nje potomci, ki imajo božjo podobost.

Naloga Zarkometa.

Naloga Zarkometa, razgrti temo v delavskem razredu vse hvale vredna. Največja sreča delavca je, ker čuti kakare brezposelnost in kako ga pejo šibe kapitalističnega izščanja, pa si neče pomagati, videti dejstev, pač pa čaka mu bo nekdo drugi pomagal J. S., Lloydell, Pa.

Lahka uganka.

Cenjeni K. T. B.! Sporočam da je bila moja mati farodekda. Zda pa ugani, kdo je moj oče. Če ugaenš, dobiš ni — Peter Slabe, West Allis.

Amerikanizem.

Ako nimaš denarja, prikrivdo, če izvršiš zločin. Imaš denar, najami dobrega vokata.

Velikonočna seja.

Cenjeni K. T. B.! Neko števje v Collinwoodu je zbor na velikonočno nedeljo v domu. Predsednik je dejal: njeni bratje in sestre, pojdi cerkev in položite na Hribu oltar vaše dolarke v dar. J sam šel, a bojim se, da kdo zasede moj stolček. Tajnik reše na dve strani, se je tudi zal. Ne vem koliko se jih je zvalo. Najbrž niso nesli tokov Hribarju, pač pa so šli k temu Jakcu v vas. — Spokca, Collinwood, O.

Krivoverska oficijelnost.

Vest iz Washingtona se gda papež ne bo poslal vitež reda sv. Gregorija predukuilcu. Apostolski delegat namreč te dni izvedel, da je Kulčeva uradna družina kriverska.

Letni pregled podložnikov.

Vladarji iz Wall Streeta ravno kar bili uradno obveš da je prebivalstvo Združenih šav narastlo na 113 milijonov štirih letih smo se pomnožili osem milijonov. Vladarji so koj odredili nove cene...

Dogodek št. 42.

Leta 1893 je bil v naši misli. Prišli so trije misljoji. Eden, ki je bil zelo debel prvi stopil na prižnico in za "Široka so vrata, in pot je storna, gladka in lepa, ki v kel pelja". Tedaj se je og pri vratih neki pijanec in za

Kdor je kruljav, da ne bo mogel iti, na tla se usede in zdrse po...

Pijanec je bil aretiran in bil je 30 dni zapora. Mislijoji so pa povzročili, da so štiri ozblaznele, toda mislijojarjev nihče tožil radi motenja javne miru. Taka je pravica. — Peter Slabe, West Allis Wis.

Dogodek št. 43.

Pred petnajstimi leti, ko s bil v Calumetu, Mich., sem še goreč katoličan. Rev. Le Klopčič mi je priča, ker je ne sam izjavil, da sem jaz eden najboljših katoliških fantov v Calmetu. Takrat sem delal v hrvaški trgovini in večkrat sem imel ostre prepire s svojimi delavci radi vere in duhovščker sem pridno zagovarjal kever in Klopčiča. Leta 1913, ko bila stavka rudarjev, opazim kega jutra avtomobil naložen kompanijskimi deputiji in stokolomci, med njimi je pa bil le ka Klopčič, da jim pomaga zlostavko in pokaže, na kateri strani je. Tedaj je žarkomet svetil tudi v mojo glavo. Obrsem hrbet cerkvi in postal kar sem še danes. — S. Z. I. troff, Mich.

K. T. B.

DELAVSKE NOVICE

(Federated Press.)

Položaj na Angleskem.

London. — V angleški rudarski industriji se bliža nova kriza. Reakcijska večina v parlamentu je zavrgla laboritsko predlogo o minimalni mezdji za rudarje. Predloga je garantirala rudarjem 10 do 12 šillingov dnevno, oziroma okrog tri sterlinge funte (\$14.34) na teden. A. C. Cook, tajnik rudarske organizacije, je dejal, da je odklonitev minimalne mezde neposreden povzročitelj za revolucionarno akcijo. Stavka rudarjev je neizogibna v kratkem času.

Angleško-ruska konferenca o ceni fronta je bila odprta 6. aprila. Angleške strokovne unije zastopajo Swales, Purcell, Smiley, Thorne, Tillett in Bramley; ruske strokovne unije zastopajo predsednik sveta strokovnih delavcev in član eksekutivne tekstilskih delavcev.

Delavski listi v Angliji so tedaj izbrali zadnje skandale v višjih krogih, ki so se prali pred sodiščem. Pokazali so delavcem gnolbo višje družbe, ki se čuti poklicano vladati nad nižjimi sloji.

Čikaške delavske novice.

Chicago. — Republikanska večina v illinojski legislaturi je pomnilna na predvolitvene obljube. Predloga za odpravo sodnijskih prepovedi (injunctions) v delavskih konfliktih je obsojena na smrt, čeprav državna platforma republikanske stranke vsebuje leko: "Odobravamo odpravo sodnijskih prepovedi v industrijskih sporih".

Zidarska organizacija je obsojala ponudbo za eno leto. Mezda \$1.50 na uro ostane.

Unija strojnikov je opustila zahtevo za pet centov povišja na uro. Stara mezda 95c ostane.

Lastniki čistilnic obleke so se ustrašili grožnje stavke in povišali so plače delavcem. Povišek maha \$5 do \$10 v tednu. Delavci v čikaških čistilnicah in likalnicah obleke so organizirani 99-odstotno.

Organizacija železostavbnih delavcev je zapretila s štrajkom, če delodajalci ne povišajo plače za 25c na uro. Zdaj imajo \$1.25, zahtevajo pa \$1.50. Pogodba poteka 31. maja.

TRI MESECE ZARADI PRELOMA SODNIJSKE PREPOVEDI.

Belleville, Ill. — Wm. F. Christopher, bivši poslovni odbornik Bellevillске centralne delavske in obrtne zbornice, je bil obsojen na devetdeset dni zapora, ker je v stavki lani poletni pomagal nekemu dekletu v boju za uniženje delavnice. Obtožnica je očitala Christopherju, da je kršil sodnijsko prepoved, ki je bila izdana v zaščito Charles Meyers & Co. V tovarni te družbe je izbruhnila stavka v mesecu juliju 1924. Osem deklet, ki so bile pozvane na stavko od organizacije Amalgamated Clothing Workers Union, in neki bivši poslovni odbornik, so bili tudi spoznani krivi, a obsojeni so bili le na sto dolarjev denarne globe.

Stavkarji so zahtevali 44 ur dela v tednu mesto petdeset ur, kot jih je določila kompanija. Poleg so zahtevali še od 15 do 20 odstotkov povišanja mezde.

Illinojska delavska federacija se zanima za stvar. Prizadetim je dala pravno pomoč.

IZVOŠČKI SE ORGANIZIRAJO.

New York, N. Y. — Izvoščeki niso dali dosti za organizacijo, odkar so avti nadomestili kolese in kočije. Mislili so, da so neke vrste boljši delavci. Ampak odkar je običinski svet glasoval, da pridejo pod kontrolo policije, so postali drugega mnenja. Pristopiti so pričeli v unijo voznikov. Od tega časa jih je pristopilo k organizaciji voznikov več kot tisoč. Najbolj žele pristopiti oni, ki sami lastujejo avte. Ti pač čutijo, da je moč v organizaciji. Yellow Taxicab kompanija je najbolj odločna nasprotnica delavske organizacije. V kampanji za organiziranje izvoščekov je treba računati s tisoč izvoščeki, ki so zaposleni pri tej družbi. Licenciranih izvoščekov v mestu je okrog 35.000. Avtov v službi je pa 20.000.

ODMEVI POSTNEGA ROPA V ARKANSASU.

Dva advokata sta prišla pred sodišče zaradi postnega ropa pri Rondoutu.

Little Rock, Ark. — Tukaj je pričelo v tork drugo poglavje znamenitega postnega ropa, ki je bil izvršen pri Rondoutu, Ill., ko sta prišla pred zvezno sodišče dva advokata iz tukašnjega mesta na obtožbo, da sta skrila pred postnimi oblastmi \$101.000, ki so tvorili Herbert Hollydayjev delež od plena.

Obtožena advokata sta Wallace Davis, bivši državni prokurator in sin bivšega guvernerja in državnega senatorja pokojnega Jeff Davisa, in Tom Poe, ki je na glasu kot dober advokat.

Obtožena sta z J. C. McKinleyjem, velikomestnim kozakom, ki je delal družbo Holliday, ki v čikaški celici. Holliday se je priznal krivim in je bil obsojen na pet in dvajset let ječe. Ni pa izročil svojega plena, da se mu kazni zniža.

Holliday je najel Davisa in Poeja kot svoja zagovornika, ko je bil aretiran nekaj tednov kasneje po izvršenem ropu.

Kmalu po obsodbi je McKinley prišel v mesto, ki je bil Hollidayjev tovariš v čikaški celici. Sledila mu je četica detektivov. Zgodaj v mesecu januarju so detektivji našli \$21.000 od plena, ki jih je hranil McKinley. Aretirali so mrs. Hollidayjevo in genc. McNeillovo. Ko so ju obdržali v zaporu, da ju zaslišajo, so našli v deželnem poštnem nabiralniku deset milij od mesta \$79.000. Poštne nadzornike je spremljal advokat Davis.

Davis je podal izjavo, v kateri pravi, da je svojim klijentom večkrat svetoval, da naj vrnejo ukradeni denar. Dalje, da je vodil poštne nadzornike do mesta, o katerem je sumil, da je skrit denar.

Hollidayjeva in McNeillova sta bili izpuščeni in zadeva je počivala, dokler ni sodnik Jacob Trieber sklical veleporote, ki je obtožila Davisa, Poeja in McKinleyja. Hollidayja so privedli sem kot prič o kaznivih dejanjih v Fort Leavenworthu.

Davis in Poe se nista priznala krivim in položiti sta morala po \$20.000 poročstva. McKinley ni mogel položiti poročstva in čaka, ti je moral na obravnavo v zaporu.

SAMARITANKA OBSOJENA.

Detroit, Mich. — Mrs. Julija Haddad je vdova s štirimi otroci. V Port Huronu ima majhno prodajalno za sladkarije, da preživi svoje otroke in sebe. Nekega dne je pridvil pred njeno prodajalno avto in iz njega je skočil upehan človek, ki je rekel, da mu naj hitro da krepke pižame, kajti njegov prijatelj umira. Zena se je usmiliła tučja in dala mu je čašico žganja. Ali kako se je vdoma začudila, ko so se motoristi izkazali kot prohijski agenti, ki ji so seveda aretirali.

Zena je bila obsojena na tisoč dolarjev globe in na šest mesecev v poboljševalnico. Zena je trdila, da je "medicino" dobila od nekega človeka, ki je pri nji na stanovanju.

UBEZNA IN NEVARNA OPIKA UBITA.

Lovili so jo tri ure, toda zastoj.

New York, N. Y. — V živalskem vrtu je pobegnil babun, velika in nevarna opica, ki je težila 90 funtov. Opica je odstranila v stropu železnega kurnika drog, nakar je splezala na prosto. Ljudje so prestrašeni bežali na vse strani. Uslužbenci so jo lovili tri ure, toda zaman. Končno so bili prisiljeni jo ustreliti.

Prekomorska brezžično-telefon-ska zveza.

London, 15. apr. — "Morning Post" poroča o novem uspehu brezžične telefonije med Anglijo in Ameriko. Naročnik, ki bil v Hampsteadu, severozapadnem predmestju Londona, je 8. februarja govoril po brezžičnem telefonu s prijateljem v Ameriki. Prijatelj se nahaja v eni srednjeatlantskih držav. Zveza za pogovor je bila Rocky Point na ameriški in Somerset na angleški strani.

Člani S. N. P. J. širijo svoj list in pridobivajo nova člana.

VDOVA PRIZNALA UMOR TREH OTROK.

Iz njih je hotela napraviti angele!

Chicago, Ill. — Vdova Ana Cunningham je priznala v celici v Crown Pointu, Ind., da je zastrupila tri svoje otroke z arsenikom. Izpovedala je, da ni zastrupila svojega soproga in svojega najstarejšega sina Harryja. Rekla je, da je oba ljubila. Kot vzrok za zastrupljenje treh otrok je navedla, da je želela, da se združijo v nebesih z očetom. Ko so jo vprašali, zakaj ni zastrupila svoje hčere Mae, je odgovorila, da jo ni ljubila tako kot svoje druge otroke. Mae je razposajeno dekle po njeni izpovedi, ki jo ljublj plešišča kot mater. Mislila za umor so ji prihajale, kadar so jo vili epileptični krči. Sama je večkrat zavila strup, ki ji pa ni škodil.

Svojo izpoved je najprvo napravila časnikarski poročevalki, da si olajša srce. Govorila je, kakor žena govori ženi, kakor ji hoče zaupati kakšno skrivnost.

Kasneje je drugim pripovedovala, kako je natresla arsenika na kruh, ki je bil namazan s sirovim maslom.

Obnova angleško-ruskih pogajanj.

London, 15. apr. — Sovjetski poslanec Rakovski je imel zadnje dni več neformalnih sestankov z zunanjim ministrom Chamberlainom glede druge konference za sklenitev pogodbe med Anglijo in sovjetsko Rusijo. Rezultat sestankov še ni znan. Rakovski je tudi v dotiki z Angleži, ki imajo ruske bonde, v svrhu sporazumljenja za delno izplačanje bondov.

Velika moč socialistov na Dunaju.

(Intern. Inform.) — Dunaj je največje mesto na svetu, ki ima socialistično upravo že od leta 1918, odkar je padla stara Avstrija. Na Dunaju je danes že 300.000 organiziranih socialistov. Stranka se deli v 21 distriktov. Nekateri distrikti so zadnje čase narasli preko 30.000 članov. Stranka na Dunaju neprestano raste.

Mednarodno sodelovanje društev za pravno pomoč.

Ameriška društva za pravno pomoč Legal Aid Societies, katerih svrha je pomagati s pravnim nasvetom in odvetniškim zastopništvom onim, ki nimajo sredstev najeti si odvetnika, so leta 1923 na sestanku v Clevelandu ustanovila jednoto vseh društev v Združenih državah pod imenom "National Association of Legal Aid Societies Organizations". Njen častni predsednik je postal William Howard Taft, glavni sodnik vrhovnega sodišča Združenih držav. Ker je bila s tem ustvarjena podlaga za sodelovanje med društvi, ki delujejo pod različnimi državnimi zakoni in okoliščinami, je vznikla ideja, da bi se dalo ustvariti enako sodelovanje tudi med enakimi društvi po vsem svetu.

V to svrhu so ameriški pravniki, ki so zastopali ameriško združenje društev za pravno pomoč, nasvetovali norveški delegaciji v Genovi, naj obrnejo na to stvar pozornost Lige narodov. Norveška delegacija je na to predložila memorandum Ligi, v katerem se naglašalo, da z ozirom na to, ker v mnogih deželah obstojajo organizacije za brezplačno pravno pomoč, bi bilo jako zaželjivo, da se ustvari neko sodelovanje med temi društvi na mednarodni podlagi.

Četrto zasedanje Lige narodov je sklenilo staviti to vprašanje na dnevni red za leto 1924 in naloženo je bilo generalnemu tajniku, naj pripravi poročilo in izve o potrebe poizvedbe. Vred tega se je sestel odbor, obstoječ iz strokovnjakov iz različnih dežel, da pretrse vso stvar in predloži priporočila. Vse to je bilo omogočeno brez nikakih stroškov za Ligo, ker je ameriško združenje radodarno pokrilo vse stroške iz sklada, ki mu ga je Carnegie Foundation dala na razpolago. Uspeh delovanja tega odbora je bil ta, da je Liga narodov v septembru lanskega leta sprejela resolucijo, s katero se tajništvu lige nalaga, da pripravi seznam vseh organizacij, toliko javnih, kot privatnih, ustanovljenih v vsaki državi v svrhu, da se sro-

masnim osebam nudi pravna pomoč v spornih zadevah pred sodišči ali brezplačni pravni nasvet in posvetovalnje, kakor tudi seznam mednarodnih organizacij, ki priskrbujejo pravno pomoč za uboge ljudi. Resolucija je tudi povabila vsako vlado, naj imenuje oblast ali primerno osebo, ki bi odgovarjala na vprašanje s strani enake oblasti ali osebe v drugih državah glede možnosti za brezplačno pravno pomoč, obstoječih v dotični državi. Generalni tajnik lige je ob enem dobil nalog, naj vpraša vse države, v katerih one, ki niso člani lige, da-li bi bili voljni pristopiti k mednarodni pogodbi glede brezplačne pravne pomoči siromakom.

Odveč je naglašati, kakše važnosti in kako potrebno je tako mednarodno sodelovanje. Zlasti potrebno je v Združenih državah, kjer je toliko priselencev. Tu se najbolj občuti potreba brezplačne pravne pomoči v pravnih zadevah, ki segajo v druge dežele.

Gori omenjeni norveški memorandum je razložil organizacijo pravne pomoči za reveže v različnih deželah. Na Norveškem in Švedskem izvršujejo to delo skupine odvetnikov in dijakov prava, ki dobivajo za to podporo od občin in države. Na Angleskem je vsodržavna organizacija postala poluradna vladne agencije z zakona. Na Francoskem obstoja privatna organizacija v Parizu, ki se ukvarja s takim delom. Na Danskem nudi pravno pomoč privatna organizacija s pomočjo dijakov prava. V Italiji izvršuje skupina odvetnikov v Rimu to človekoljubno delo. Na Nemškem je mnogo takih privatnih društev v različnih mestih.

Kakor je znano, so bili nemški priseljenci prvi, ki so ustanovili v Združenih državah društva za brezplačno pravno pomoč. Od tedaj so se enake organizacije razširile po vsej deželi. Nekatera društva imajo ogromno pravnika dela. Tako ima newjorsko društvo za brezplačno pravno pomoč vsako leto približno 40.000 pravnih slučajev in ono v Chicagu približno 12.000.

Načrt mednarodnega sodelovanja organizacij za pravno pomoč je seveda še le v pripravljalni stopnji. Ako uspe, bo to resničen blagoslov za uboge klijente tukaj in drugje, ki dostikrat ne vedo, kam bi se obračali za pravno pomoč in pravniški nasvet v stvarih, ki se tičejo lastnine ali dedščine v drugih deželah in enakih pravnih zadev. — F. L. I. S.

Vošč iz Jugoslavije

Sliščete iz parlamenta. Hrvat dr. Bazala začne govoriti: Gospoda narodni zastopniki — dalje ne pride, kajti radikali začno vpiti: "Nismo narodni zastopniki, smo narodni poslanci!" Dr. Bazala nadaljuje: "Sprejemam vaše popravke", in se prikloni proti klopi; v katerih sede radikali in samostojni demokrati: "Gospodje višnji poslanci", opozicijske poslance pa nagovorijo: "Gospodje narodni zastopniki".

Radikali vidijo, kako so ga polomili, pa skočijo iz klopi in navajajo s pesmi na dr. Bazalo. Nato sledi splošen pretep med gg. vladnimi poslanci in gg. narodnimi zastopniki. Drugi dan poroča "Jutro": dr. Bazala je bil blede, klerikalci so zbežali iz dvorane, "Slovenec" pa: Približevic je bil ves blede itd. in še 2 dni potem so vsi blede po žurnalih. V resnici so pa tudi rdeči od jeze in plavi od bunk — parlament v narodnih barvah. — Laž, lump, obrekovalce, lopovi! Tako je ozmerjal v parlamentu dr. Žerjav klerikalca Smodeja. V belgradskem parlamentu so to lahko tudi parlamentarni izrazi — v modernih parlamentih pa ne — ampak klerikalci so baje zastopniki vsega slovenskega naroda! Če torej njihovemu poslaniku kdo take psovke zabrusi v obraz, bi morali klerikalci tudi odgovoriti na način, kakor to zahteva njihov položaj, kajti Žerjavove psovke veljajo vsemu slovenskemu narodu, če so klerikalci res njegovi zastopniki! "Slovenec" pa nič ne poroča, kako so odgovorili.

V pijanosti. V Št. Rupertu v mariborski oblasti je prišlo te dni med pijanimi posestniki in vinčarji do pretepa, ki je imel usodne posledice. Posestnik Priderik Pekonja, sicer miren človek, je v pretepu dobil od soseda s motiko več težkih udarcev po glavi in mu je bilo šlo tudi

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Podporna Jednota

Ustanovljena 17. junija 1907.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Ispravevalni odbor:

UPRAVNI ODSK:

Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vmich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolnišniške oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila John Savertnik, upravniški glasilca Phila Godina.

FOROTNI ODSK:

Martin Sabonikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Francom A. Tanshar, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krifman, 13111 Denington, Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

POSILNIŠKI ODSK:

Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHDNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 268, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa. Anton Sulzer, Box 104, Green Kane, Pa. Frank Klin, Box 399, Chisholm, Minn., ex conv. vop. John Golub, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 648 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Savertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alst, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Owen, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2626 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VSEOVNI KRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI — Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uredni, so vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prireditve glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, 648 Willow St. vgraj.

Vsi prisilji na gl. poročil odbor se naj pošiljajo na naslov: Martin Sabonikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, namena, oglasi, naročila in spisi vse nar je v sveti s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

levo oko. Rešilni oddelek ga je prepeljal v mariborsko bolnišnico. Njegovo stanje je brezupno.

Umrl v Ljubljani. Janez Pleško, goščak, 63 let. — Betka Tušek, posestnica hči, 18 let. — Anton Prijatelj, posestnik, 68 let. — Barbara Lesjak, kočarjeva žena, 55 let. — Marije Tekavčič, prokuristova žena, 66 let. — Fran Bizjak, poslovodja, 27 let. — Ignacij Fijavž, kprojaški mojster, 46 let.

Kaj pa je tebe treba bilo? — Služkinja Stefanija Hauptmann, uslužbena v Gajevi ulici pri Volkerju v Mariboru, je v noči od nedelje na ponedeljek porodila nezakonsko dete moškega spola. Porod je zamolčala. Ko jo je druga služkinja vprašala, kako da je naenkrat postala tako vitka, je dala Stefanija znamenje, naj molči. Ko pa je bila nato ta služkinja gledat v posteljo, je našla otroka, ki je bil že mrtev. Nezakonska mati je priznala, da je otrok po porodu živel. Kako pa ga je umorila, bo dognala sodna obdukcija, oziroma policija, ki je aretirala Stefanijo.

Porodila na kolodvoru. Na glavni kolodvor v Mariboru se je pripeljala posestnica Marija Vrtinik od Sv. Lovrenca na Dravskem polju. Ko pa je izstopila iz vlaka, ji je postalo slabo, tako da so jo morali odpeljati v ambulanco s sobo in poklicati zdravnika. Preden pa je prišel železniški zdravnik, je žena porodila zdravega sinčka in so jo z otrokom vred prepeljali v bolnišnico.

Nexode pri delu v Trbovljah. Franc Dežman, osrednja delavica, si je poškodoval desno oko. — Franc Fajfar, dnevi kop, si je potokel desno roko. — Alojz Sajc, Dukičevo podjetje, si je poškodoval tretji prst leve roke. — Franc Florjančič, zapadno okrožje na glavi, kamor mu je padel kos premoga. — Janez Žurga, osrednja delavica, si je potokel obraz, zlasti nos iz tega vzroka. — Ciril Posavec, Dukičevo podjetje, si je poškodoval desno nogo ter so ga morali prnesti v rudniško bolnišnico. — Tomaž Burkele, vzhodno okrožje, stopalo leve noge, kamor ga je zadel velik kos premoga. — Matija Cvek, Dukičevo podjetje, si je ranil tretji in četrti prst desne roke. — Gabrijela Strojarskova, istotam, pa si je poškodovala levo roko. Franc Brinar, vzhodno okrožje, se je potokel na glavi in na desni rami, kamor ga je zadelo tramovje.

Zidovska šola v Osijeku zaprta. Kakor poroča osijeska "Straža", je prispel odlok ministra prosvete, da se osijeska židovska šola koncem marca zatvori. V motivih odredbe se naglašalo, da mora po ustavi ljudsko lojstvo biti v rokah države, ker je imenovno, da bo vzgoja otrok v duhu državnega in narodnega edinstva uspešnejša v državnih šolah, kakor v konfesijskih.

RAZNO

Cesarjev pravnik — mehanik. V neki avtomobilski delavnici na Dunaju se nahaja pravnik predzadnjega avstrijskega cesarja Franca Jožefa kot mehaniški vajenec. Kakor vsak drugi vajenec mora tudi on delati tri leta zastonj. Poseba ravno tako obrtno nadaljevalno šolo in dela v delavnici. Knežji vajenec je sin kneginje Elizabete Windischgruetzove, hčere pokojnega avstrijskega cesarjevega Rudolfa in torej vnukinja Franca Jožefa.

Milijarda. Kaj je milijarda? Kdor dočaka starost sto let, je preživel komaj 3 milijarde sekund. Od dneva, ko je bil Jesus kršljan, je minulo do danes komaj 60 milijard sekund. Pred 80 milijard sekund so živeli še Faraoi! Tekom vojne so vojskujoče se države zapravile na stotine milijard denarja. In na svetu so ljudje, ki posedujejo milijardo dolarjev. Koliko je moral tak bogataš zaslužiti v eni sekundi, da si je nabral toliko bogatstva?

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljeno vlad napakega naslova, pošite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člana \$5.80.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawdale Ave., CHICAGO, ILL.

Iz zapiskov prirodoslovca

Spisal Pavel Grošelj.

(Dalje.)

"Roka Stvarnikova", mi porečeš; jaz pa ti porečem: "Zarek ljubezni!"

Dotakni se nalahko s prstom metuljevih kril in na njem ti ostane nežen siv prašek; premotri ga pod drobnogledom in odpre se ti nepoznan svet, poln umetniških krasot. Iz sivga praška ti vzraste množica najlepših ornamentnih figur; obrisi eksotičnih cvetov, široki palmovi listi, kineške pahiljace — take in enake oblike očarajo v najrazličnejših barvah tvoje oko; to je oni sivi prašek na metuljevih krilih. Kakor opeka streho, pokrivajo te tenke, ploščate luskinice in barvajo bujnopisana krila, pod njimi pa so skrite majhne žleze, ki ob ženitovanjskem času metuljev izločujejo prijetno, neizrečno fino vonjavo, katere človek s svojim slabo razvitim vohom niti ne zaznava; njeno eksistenco nam dokazuje šele natančno raziskavanje organizma metuljev.

Iz samice, zaprte v tesni kletki, je vztrepetala ljubezen, rodila se je v nebeskoprijetno, eterno dišavo in pohitela v noč; megla ji je zastavljala pot, dim in močvirna sapa sta jo morila, a ona ni omagala. In tam zunaj na barju, pod zelenim Rožnikom, na peščenem Golovcu je srečala zapuščene samice in jih privabila do svojega okna — slepe svoje podanike.

V polni moči je že gorelo žarko solnce na nebu, ko sem drugo jutro stopal po Ljubljanskem polju. Bilo je pa to tiste dni, ko je moja duša iskala Gospoda. Tedaj pa je prišel zame dan pri Damasku.

Prvič v nežni mladosti, je stopila predme vsa moč življenja. "In kaj je namen, amoter življenja?" je boječe vpraševala moja duša. Življenje pa se je smejalo okrog mene in mi vzkipevalo in množilo se odgovarjalo.

Strah se me je polotil, ko so v globoko brezno padali naivni svetovni nazori, ki si jih je učinila moja mladost.

Rešiti sem hotel potapljačo se ladjo. Nervozno sem začel iskati življenju meje, dognati sem hotel, da je življenje le majhen,

osamel pojav v vesoljstvu, da ni življenje vesoljstvo — samemu sebi namen.

V skale vrhove gora pohitim, češ, tu je meja življenja; ko pa zamišljen stopam po sprnlem kamenju, me iz tesne razpoke prijazno pozdravi zvončica temnomodrih oči — Campanula Zol-sli.

Trdo skalo razbijem v kosce, češ, v njej ni življenja, iz razbite skale pa se izvije okamenel polž, življenje ugaslih tisočletij.

Z zemlje bežim, v nebo vprem pogled, tu mora ugasniti življenje. Rdeča obla planeta Marsa plava pred daljnogledom. Beli snežni kapi mu krijeta mrzla pola, med njima pa se razprostrata morje in kopna zemlja, ki jo režejo dolgi, kot črtalo ravni prekop. Na severni poluti je ravne pomlad, sneg se topi na severnem tečaju in voda se odteka po prekopih, da se vidi široki in črni, ob prekopih pa — zopet sem izgubil cilj — se vije v mokri zemlji dolg zelenkast trak — bujna flora! —

Življenje je vseobčen pojav vesoljstva!

Pojav poln krasot, čudes in modrosti.

V njem leže akriti svetovni problemi, socialni problem, problem dednosti, problem smrti, problem čednosti in pregrehe.

Iz življenjskih problemov hočem očrtati nekoliko markantnih potez.

Življenje nas uči živeti!

II.

V sladkem ritmu se giblje Jadransko morje. Božje solnce se razliva v brezštetnih pramenih po valovih; žarki poskakujejo po zibajočih se grebenih, nemirna ravan se leskeče, kot bi bila posejana z biseri. V dalji se dvigajo valovi in spejo proti obrežju.

V teh valovih, o človek, je skrita tvoja preteklost! Kakor val, ki se vzpne sredi oceana, si se rodil v morju, ko je prvič v njem samotvorno zatrepetalo življenje. V monerih, bitjih, ki stoje na meji rastlin in živali, si oživel. Kakor val, ki spe proti obali, si zahrepenel po kopni zemlji — moneri so se razvijali v vedno popolnejša bitja, in ko je čez sto in stotisoč let prva dvoživka stopila na kopna tla, si ji njo vred prestopil prag kontinentov. Toda na suho zemljo do spevši val se ni razbil ob njenih pečinah, ampak hrepenel je dalje — od dvoživke si stopal do plazila, od plazila do sesalca in odtod do človeka — tu pa se ti odpirajo v bodočnost zopet nove nepregledne perspektive.

V teh valovih, o človek, je skrita zgodovina tvojega telesa!

Ti pa si jo za tisoč in tisoč let popolnoma pozabil, ker ti niso prišli o njej nikaki hieroglifi; pozabil si, da si le kratek val sredi nepreglednega morja organskega življenja, ampak smatral si se za nekaj absolutnega, za predestiniranega gospodarja zemlje in vesoljstva, ki je dovršen stopil na njeno površino, da ji vlada.

Zemljo pa, ki si jo smatral za počesčenko in odlikovano s tem, da sme biti tvoja domovina, si v svoji domišljavosti postavil v središče vesoljnega sveta, ona bodi edina mirujoča stvar, okrog katere se suče vaemir.

Okamenelo se je človeku ob teh nazorih dozdaval stvarstvo. Zemlja je obstala na svoji poti okrog solнца; Ptolomej je dovršil geocentrični (zemljeredni) sistem: zemlja je središče vesoljstva.

Na teh nazorih pa poganja vedno bujnejše človeškemu samoljublju se laskajoči antropocentrični (človekoosredni) sistem: le zemlji so bila kot središču vse-mira podarjena živa bitja, neizpremenljivi in od početka dovršeni organizmi. In človek, ki je najpopolnejši organizem na zemlji, na središču vesoljstva, je torej višek in namen stvarstva; nikako sorodstvo ga ne veže z ostalimi živimi bitji, vzvišen je nad vso naravo.

Kakor božje odrešenje je dihalo skozi zgodovino človeške kulture, ko je Slovan Kopernik dvignil zemljo iz tečajev in ji doleči pot okrog solнца. Tedaj je šinilo življenje v zvezdnato nebo; kar je bilo po naših nazorih od vekomaj stalno, se je jelo gibati, kar je bilo po naših mislih dovršeno, se je jelo razvijati. Prostrano nebo je postalo valovito morje in Kant ter Laplace sta nam popisala eone staro zgodovino njegovih valov, razkrila sta nam postanek in razvoj vesoljstva potom mehaničnih zakonov.

Mrtva snov se giblje, živi in se razvija, živim bitjem pa še vedno pripisujemo absolutno neizpremenljivost, življenje naj se ni razvilo od priprostitih oblik do vedno popolnejših, kakor se je razvilo harmonično nebo iz brezlikih nebesnih megel, ampak naj je bilo dovršeno in neizpremenljivo vsejano naši zemlji. Živa bitja smatramo za odrevenele egiptovske mumije, in Linne kliče v živo naravo mrtve besede: "Tot numeramus species, quot ab initio creavit infinitum Ens!" (Toliko življenjskih vrst štejem, kolikor jih je od začetka ustvarilo neskončno Bitje!)

Sele Charles Darwin je omagal to sterilno stalnost živih bitij; organsko življenje je v luči njegovih naukov postalo tudi nemirno morje, ki se dviga in pada, življenske vrste pa so le malenkostni valovi sredi razvijajočega se življenja — človek val, ki si se pred milijoni let dvignil sredi morja, ki si kot dvoživka zahrepenel po kopni zemlji in po preteklih conih prispel do sebe.

Postal si neutruden romar Ahav, ki roma, odkar je vzniknilo življenje, in ki bo roma, dokler se ne odene zemlja v večni led in mrak — kam? ...

"Der Mensch ist ein Seil gespannt zwischen Warm und Uebermensch!" ti odgovarja Zarathustra. (Človek je konopec, napet med črvom in nadčlovekom.)

Glej, kako prostrano je sinje Jadransko morje, kako mogočno mu diha ponosne grudi, kot bi v njem živela tajna duša in mu jih dvigala. Sedi k meni in sanjaj v to neskončnost!

Tamkaj, kjer aloni na morskih ramenih od zašlega solnca krvavo barvani horizont, se giblje belo jadro — in še dalje, dalje! — daleč kot nedosežne želje beže valovi, v Sredozemsko morje hite, ob afriški obali mrmraje isto pesem — in še dalje, dalje ...

Glej, to je življenje! Dalje in dalje teko njegovi valovi tja do obrežja kambrijske formacije, kjer se je rodilo prvo živo bitje, prva brezobrazna kepica žive protoplazmatne snovi, prvi moner! Odtod se je razvijalo, odtod je prikipevalo do tebe, ki sediš poleg mene in strmiš v noč, ki naju je nenadoma objela.

Novo morje kipi nad nama, bolj neskončno in bolj prostrano, s zvezdami posejano nebo. Tudi to morje ima svoje življenje — dviga se in pada, novi svetovi se trgajo iz vrtincev nebesnih megel, stara solnca blede in ugasujejo.

Kant in Laplace sta nam pokazala mehanični razvoj te prekrasne harmonije zvezd iz kaotičnih vrtincev, odkrila sta postanek solne in naše zemlje. Zemlja je prašek, ničen utrinek vesoljstva! Kot majhna, ognjenozarčar kroga se je utrgala solnčnemu telesu.

(Dalje prihodnjič.)

NA PRODAJ JE

Šest sobna iz opeke sezidana hiša, Furnace gorkota, vse hrastov les, mrežna in zimska okna za vso hišo, vse v najlepšem in dobrem stanju. Moramo hitro prodati, ker želimo iti v trgovino. Da se prepričate pridite osebno in ogledajte si, ogledate se ceno in drugo na: 1507 So. 57th Ct., Cicero, Ill. — (Adv.)

S TUŽNIM srcem naznanjem, rojakom štrom Amerike, da je kruta smrt vzela življenje priljubljeni Slovenki v njeni najlepši dobi

KATARINI PIRNAT

v Cle Elum, Wash., za katero žaluje soprog Anton Pirnat in hčerka Angela. V Jugoslaviji pa en sin. Moje iskreno sožalje. F. K.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE-ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Pri upravnistvu Prosvete imamo pismo neki Mr. Tony Rozman ali Fany Rozman, ime ni dobro čitljivo.

Namerava živeti 100 let

Pittsburgh rabi čisto zeliščno zdravilo za ohranjenje mlade krvi in čvrstosti.

"Jaz sem star blizu 60 let toda se počutim mladega kakor da bi bil star 30 let. Jaz jemljem ekodol Bulgarskega zeliščnega čaja po enkrat ali dvakrat na teden. Ta čaj me vzdrži zdravega in močnega." pravi H. H. Von Schlick, izdelovalec Bulgarskega zeliščnega čaja.

Ako imate zaprtje, ledvične ali ledvene nerode, ne čakajte. Vi potrebujete moči za opravljanje vašega dela. Vi potrebujete mojo izvrstno toniko, da vam vrne zdravje in voljstvo. Zakaj se ne bi počutili do 30 let mlajši kot ste? Za odpravo hudega prehlada Bulgarskega zeliščnega čaja je vreden desetkratne cene, ker begati sokovi tega čaja, vsežvečer predno se gre v posteljo vas iztijo kri in uredijo vašo prebavo tako da narava odpravi strupene gljvice iz vašega sistema.

Idite k vašemu lekarnarju in vprašajte ga za Bulgarski zeliščni čaj ručič in rumenih zavojih po 75c in \$1.25.

Opomba, mnogo ljudi živi na farmah in v krajih kjer ni lekarn in ti isti tudi rabijo moje zdravilo, kateri ga pošljem po pošti dovolj za 5 mesecev za \$1.25. Naslovite na: H. H. Von Schlick, President, Dept. M. 83 Locust St., Pittsburgh, Pa.

Kašelj

oslabuje sistem in je vedno neprijeten. Tukaj pride na pomoč

Severa's Cough Balsam.

Teži razdraženje, odpravi piščlost sluzov, olajša kašel in može preprečiti dosti resnih bolezni.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte vašega lekarnara.

W. E. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

DA SKUHAS DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v nalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani večni le najboljši in najcenejši.

Greotrijam, sladkorjem in v prdeljane solenine damo primerno puno pri vseh naredilih. Pišite informacije na:

FRANK OGLAR,

6481 Superior Avenue, Cleveland, O.

MORJE

Spisal E. Kristan.

To noč si je zapomnil ...

Popoldne je bil zopet pri Slavki. Dekle ga je vprašalo, kakšen vtisk so naredile pomorščakov povesti nanj. Veljko jo je jezno pogledal, ona pa se je zvonko nasmejala.

"Ti tepec ti! Menda si celo ljubosumen na mojega strica?"

Veljko se ni vedel, da je beseda "tepec" v njenih ustih izraz nežnosti.

Podobnih prizorov je bilo še več. Ko je Slavka opazila, kako lahko se ga polasti ljubosumnost, ga je pogostoma dražila s koketovanjem ali pa s pripovedmi o zaljubljenih pišmih, o eveticah, ki jih je dobila, in o podobnih rečeh, katere si je izmislila sama.

Ali tega ni vedela, kako on trpi. Ob najhujši boli ni zini besedice. Samo ustrice so se mu tresle in med očmi, ob nosu sta se naredili dve gubi, drugače ni bilo poznati ničesar na njem. A vihar v njegovi glavi in v njegovih prsih je bil toliko hujši. In iz njegove boli se je vedno porajala jeza, neskončna jeza in bes, ki mu je obujal najgrozovitejša misli v glavi.

Nekoč, ko je bil povsem miren, pa ji je dejal:

"Cuješ, Slavka! Nikar me ne draži s stvarmi, ki izlivaajo mojo ljubosumnost! Vem, da je neumno, aš v tistih trenotkih ne morem biti pameten. Prosim te, bodi dobra! Jaz ne bi bil kriv, ako bi se zgodila kakšna nesreča."

"Kaj? Kakšne komedije pa so to? Kakšna nesreča naj bi se zgodila?"

"Ti me ne moreš razumeti. Sam ne vem, kaj je v meni. Kadar se zbudi moja ljubosumnost, mi je prav tako, kakor bi se zdrnil tiger v moji duši. Tedaj sem že nesrečen. Včas se dolgo ne morem umiriti. Včas se premagam, ali to je vselej hud boj, ki ga ne morem opati. Samo to vem, da mi je tako, kakor bi me kdo sunil v glavi. Razumeš? Zdi se mi, da mi nekdo sedi v glavi in me udari ob lobanjo, potem pa se dvigne burno valovje v mojih prsih in vso moč izgubim do sebe. In če me tiata neznanja sila kdaj močnejše pograbi, ne vem, kaj se zgodi."

Slavka ga je poslušala navidezno jako resno, ali komaj je končal, pa se je že glasno zasmejala. Pograbila je Veljka za roke, da ga je bolelo, in potem je začela plesati po sobi, vlekoč ga za seboj, da se je opotekal.

"O ti norč ti! Vidiš, to mi ugaja. Saj nisem niti vedela, da si tak! Zakaj mi pa nisi še nikoli povedal tega?"

In močnejše ga je stisnila za roke pa se vrtela, dokler ni vsa spehana in obnemogla padla na naslanjaj. Šele tedaj ga je izpustila.

Ko je odšel, je premišljala njegove besede.

"Tiger se zdrni v njem! To je krasno! Takrat bi rada pogledala v njegove prsi. Zakaj ne pokaže nikdar svojih notranjih občutkov? Jeznega, besnega bi ga rada videla enkrat, kakor razjarjenega junaka iz stare pravljice, kakor kraljeviča Marka, ko se je spravljal nad Turke! To bi bil imeniten pogled! Oh, morje, kdaj je razdraženo ..."

Oči so se ji razširile in bleščale, kakor bi ga že gledala plamtčega in grozečega. In ničesar ni mogla misliti, kakor da bi to bilo nad vse lepo ...

II.

Veljko je maturiral z dobrim uspehom in njegovi starši so želeli, da bi šel študirat medicino. Toda on se ni mogel odločiti za to. Bal se je kirurškega noža ...

Sedaj je večkrat premišljal sam o sebi. Priznaval si je včas, da njegove misli še ne morejo biti zrele. V življenju, ki se je bolj in bolj razkrivalo njegovim očem, je nahajal vse polno neumljivih pojavov. Svoje lastno bitje je večkrat izkušal razumeti, spoznati samega sebe, toda uspeh je bil jako majhen. In moral si je priznati: ne razumem se. Samo to se mu je zdelo povsem gotovo, da je v njem nekaj stranskega, kar se obudi vselej, kadar je razburjen. In bili so časi, ko se je nenavadno lahko razburjal, včas tako malo, da ga je hotelo notranje beženje kar ugonobiti. Menil je, da so to samo momenti in da bode togota popolnoma

izginila, ako bode izkušal premagovati samega sebe, zlasti pa, ako pride v take razmere, da njegova jeza ne bode imela povodov izbruhniti. Tolažil se je tudi s tem, da ostane razburjenost vključena v njegovih prsih, in s tem, da še nikdar ni uresničil grozljivih misli, ki so ga včas tako mučile. Ali zdravnik vendar ni hotel postati. Tisti noč — tisti nož! ... To bi bilo morda vendar nevarno.

Veljko je bil nenavadno krepak; kadar so se napele mišice po njegovih rokah in nogah, je čutil v sebi moč peterih. In ta sila je lažila prilike, da bi se kje pojavila. Vrhutega ga je mikalo morje in tujina. Skratka: naznanil je svojim staršem, da bi rad postal mornar. Mati je zaplakala, oče pa zaklel, ko jima je razkril svoj namen.

"Misliš li, da sem te zato pošiljal v gimnazijo, da uganjaš sedaj take burke? To si kar izbij iz glave! Dvanajst let, fante neumni, dvanajst let — ali si se učil matematike? Ako bi bil hotel imeti pomorščaka, bi te bil lahko iz spodnje gimnazije spodil na morje. To so muhe, fante, razumeš?"

Veljko ni ta večer odgovoril ničesar. Drugi dan pa je šel zopet k očetu in mu dejal, da pojde vsekakor na morje.

"Ako mi dovolite, grem lahko v višjo mornarsko šolo in postanem častnik; ako pa ostane trdi, moram iti na ladjo in vstopiti za navadnega mornarja. Grem pa vsekakor."

Oče udari s pestjo ob mizo, hoteč tako jasno dokazati, da so sinove ideje neumne. Ali bil je v zadregi, ker mu ni mogel tega dopovedati z besedami. In po precej nemem, a vendar hudem boju je zmagal Veljko. Po počitnicah je šel v višjo mornarsko šolo.

Slavki je bilo všečno. V mestu ni mogel ostati, kajti v tem gnezdu ni bilo ne vaučilišča, ne drugih višjih šol, torej je bila ločitev neizogibna. Njegova nakana pa ji je celo prišla, zakaj misel na morje je bila zanjo vedno spojena z drugimi mislimi na nenavadne dogodke, doživljanje, na viharje in pustolovščine, na južne in severne kraje.

"Torej na morje! ..."

Počitnice so bile kratke; obema so minile prehitro. Spoznala sta to šele na večer pred Veljkovim odhodom. Slavčin oče je dal mladencu mnogo dobrih svetov, opomnil ga je, naj se pazi izkušnjav v "velikem mestu", potem pa se je poslovil, kajti v navadni njegovi gostilni so ga že pričakovali stari prijatelji.

Veljko pa je ostal še pri Slavki. Razkladal ji je svoje načrte za bodočnost: Postane pomorski poročnik, potem kapitan, dobival bo vedno večje ladje in enkrat se zgodi kaj velikega. On še ne ve, kaj, a sluti, da se mora nekaj zgoditi. Morda pride njegova ladja v veliko nevarnost, on jo reši in tako doseže slavo in ...

"In kaj še? Vedno fantaziraš o bodočnosti, pa niti ne veš, da že sedaj živiš. Kaj veš, kaj se nekoč zgodi? In pa — vse pričakuješ od slučajja. Kaj pa sam? Ali — ali — prav nič ne misliš na to, da odhajaš."

Veljko je vzdihnil.

"No, tak si. Zdej vzdihuješ! Hahaha!" V njenem smehu je bilo nekaj bridkega in divjega, česar še ni nikdar opazil. Pa Slavka mu ni dala časa, da bi premišljeval.

"Včas si mi dejal, da me ljubiš. Tudi jaz sem bila tako neumna, da sem ti rekla nekaj podobnega. Sploh sva bila oba neumna. Kdo naj veruje, da se ljubiva? Ti niti ne veš, kaj je ljubezen. Morda si kaj čital o njej v latinških verzih. O kaj bi tvoje knjige vedele o ljubezni? O, jaz vem, jaz vem!"

"Slavka, kaj govoriš! Da ne bi vedel, kaj je ljubezen?"

"Da, da, ti ne veš tega. Tak lipov bog naj bi vedel, kaj je ljubezen, in naj bi sam znal ljubiti! — Pusti me!" je vzkliknila, ko je položil svojo roko na njeno. "Pusti me! Ljubezen mora biti nekaj ognjevitega, nekaj gorečega, nekaj mogočnega, ah — nekaj veličastnega — ti? — ti?"

Njen glas se je povzpел nekam v neznane višave. V očeh ji je svetil skrivnosten ogenj, tako plamenit, da ji Veljko ni mogel dolgo gledati vanje. Ona pa ga ni skoro niti videla. Duša ji je bila odsona v čudni deželi ustvarjajoče in pogubljaajoče ljubezni, katero je včas sanjala, če je bila dolgo, dolgo sama.

(Dalje prihodnjič.)